

O POČETKU HRVATSKOGA JEZIČNOG STANDARDA

Dalibor Brozović

U trećem ovogodišnjem broju Jezika objavljena su dva priloga u kojima se djelomično govori i o nekim mojim jezikoslovnim radovima iz 1970. i 1978., pa se na to moram osvrnuti. Riječ je o članku akademika Stjepana Babića „Hrvati Srbima uzeli ili čak ukrali književni jezik” (str. 112–113) i o ocjeni mr. sc. Nataše Bašić Babićeve knjige Hrvanja hrvatskoga. Hrvatski u koštacu sa srpskim i u klinču s engleskim, Školska knjiga, Zagreb, 2004., 262 str. (str. 113–118).

U prvome prilogu S. Babić najprije odaje priznanje mojemu radu „Hrvatski jezik, njegovo mjesto unutar južnoslavenskih i drugih slavenskih jezika, njegove povijesne mijene kao jezika hrvatske književnosti”¹ iz zbornika Hrvatska književnost u evropskom kontekstu, Zagreb, 1978., str. 9 – 83 + 4 karte. Tu sam tvrdio da je početak hrvatskoga novoštokavskog standardnoga jezika u polovici XVIII. stoljeća, a ne od hrvatskoga narodnog preporoda (kako se općenito mislilo u kroatistici i slavistici), jer tada se samo manjinski kajkavski standardni jezik na hrvatskome sjeverozapadu priključio većinskomu hrvatskom novoštokavskom standardnom jeziku² (uz opće prihvaćanje novoga slovoписа, to jest „gajice”).

Nakon pohvala i priznanja tomu mojem pomicanju početka hrvatskomu jezičnom standardu, S. Babić ipak kaže da su on i još neki hrvatski jezikoslovci dokazivali da je taj početak još znatno raniji, to jest stariji. Lako bih se složio s Babićevom tvrdnjom da su hrvatskomu jezičnom standardu (to jest novoštokavskom) „temelji na koncu 15. stoljeća” (str. 112). Tu autor spominje pjesme Šiška Menčetića (1451.–1527.) i Džore Držića (1461.–1501.) i ostale pjesme iz Ranjinina zbornika. To su zaista „temelji”, ali od temelja do gotove izgrađene kuće ima još prilično mnogo toga. Zato nije točna daljnja tvrdnja u tome članku „da Hrvati imaju svoj današnji književni jezik od kraja 15. stoljeća” (str. 112). Tu sada moram nešto reći (čini mi se bitno) o nekim osnovnim pitanjima jezikoslovnoga nazivlja, o odnosu termina „književni jezik” i „standardni jezik” i o definiciji prirode standardnoga jezika, o takozvanome procesu jezične standardizacije i o raznim neizbježnim uvjetima za takve procese.

Prvo, jezikoslovlje je jedna od znanstvenih disciplina (s bar trima granama: tipološka, socijalna i genetska lingvistika), a znanstvenost je načelno međunarodnoga karaktera. Znanstveno nazivlje mora biti značenjski međunarodno, bez obzira

¹ Taj glomazni naslov nije moj – uredništvo ga je unaprijed predvidjelo u planu zbornika.

² Kojim se služila velika većina Hrvata – svi štokavci (govorili novoštokavskim dijalektima ili ne) i svi čakavci (izuzev naravno one u austrijskome Gradišću).

kojemu pojedinačnom jeziku pripadali pojedini nazivi kao znanstveni termini. Tako naziv kao „književni jezik” ima nesumnjivu vezu s pojmom književnosti („sestrinske struke”). Kaže se doduše da treba razlikovati pojave „književni jezik” i „jezik književnosti”. No to je dvostruko neodrživo – s jedne strane ovako ili onako ostaje veza s pojmom književnosti, a ona nije toliko bitna za pojam standardnoga jezika,³ s druge pak strane ne može se u svim jezicima imati i genitiv jednine od imenice *književnost* (jezik *književnosti*) i pridjev s istom osnovom (*književni jezik*). I navedena značenjska sličnost i navedena tvorbena nemogućnost neprihvatljive su za znanstvenu terminologiju, pa makar bila i na „nižoj, stručnoj razini”.

Zastupam dakle tezu da je naziv *standardni jezik* za pojam tradicionalno zvan „književni jezik”⁴ iz mnogo raznih razloga bolji od naziva *književni jezik*. Jednoznačan je, što je veoma važno u nazivoslovlju svake struke, i bez aluzije na bitnost književne komponente za taj pojam. Pri tome moram izričito naglasiti da mi nije bitno što termin „standardni jezik” potječe zapravo iz engleskoga jezika (*standard language*). Ja sam žestoko protiv suvremene globalizacijske angloamerikanizacije europskih standardnih jezika, protiv mladenačkoga pomodnog i stručnoga komotnog uvoza anglizama, i sl., o tome sam već mnogo pisao i u tome se gotovo potpuno slažem s Babićevim stavovima iznesenima u „klinču s engleskime”. Ali ako je slučajno (što je prilično rijetko) kakav angloamerički naziv bolji (funkcionalniji, jednoznačniji i sl.) od tradicionalnoga europskoga, valja ga, iznimno, i prihvatiti jednostavno zato što je bolji.

Na koncu Babićeva članka nalazimo tvrdnju da srpski standardni jezik „počinje 1847., a naš je 500 godina stariji.” Godina 1847. prekasna je ako je riječ o Karadžićevim „temeljima” u ovdje već spomenutome smislu, jer bi trebalo govoriti o koncu drugoga desetljeća XIX. stoljeća, a ako je riječ o početku završenoga procesa, onda je godina 1847. čak dvadesetak godina prerana. Što se pak tiče hrvatskoga standardnog jezika mislim da sam za početnu fazu novoštokavskoga standarda ispravno odredio kao točno doba „sredinu XVIII. stoljeća”. Jer za standardnost jednoga idioma nije bitna samo gramatička i rječnička fizionomija nekoga teksta (jezik Ranjinina zbornika, koji jezik nije standardan, zaista nije od današnjega hrvatskog standardnoga jezika

³ Već mi je zaista dosadilo ponavljati znanstveno nemoguću rečenicu da „provansalski nije književni jezik zato što je samo književni jezik” (ili, samo malo drugačije, „jezik književnosti”) – posljednji sam put naveo tu rečenicu u nedavno objavljenoj uvodnoj studiji u br. 1–2 Suvremene lingvistike za 2004. (tamo govorim i o nepremostivo različitim kriterijima triju grana jezikoslovlja).

Na provansalskome (literarnom dijalektu nestandardnoga okcitanskog jezika) javljaju se prvi europski nelatinski pjesnici (provansalske trubadure slijede talijanski, francuski i španjolski, ponekad i na provansalskome), a Frédéric Mistral dobio je za poemu *Mirèio* (franc. *Mireille*) god. 1904. Nobelovu nagradu. Zaista je teško reći da provansalski nije književni jezik.

⁴ *Langue littéraire*, *lingua literaria*, *lingua letteraria*, *literaturnyj jazyk*, *język literacki*, *Literatursprache*.

različitiji nego jezik onodobnih rijetkih europskih standardnih jezika od njihovih današnjih oblika). O tome što je bitno za standardnost već sam toliko puta pisao da mi je već mučno⁵ vraćati se toj temi, ali to ću ipak morati zbog spomeute razlike između konca XV. stoljeća i sredine XVIII. stoljeća.

Već sam rekao da očekivano razumljive jezične razlike između današnjega hrvatskog standarda i jezika u Ranjininu zborniku nisu ni neobične ni bitne. Bitno je nešto drugo. Jezik Ranjinina zbornika jezik je dubrovačke štokavske pokrajinske književnosti. To je govor na putu novoštokavizacije, a nešto mlađi jezik Marina Držića (i kruga oko njega) već je uznapredovao u tome smjeru, dok jezik još mlađega Dživa Gundulića (i opet i kruga oko njega) već je još bliži suvremenomu standardu. Ali važno je da uz (novo)štokavsku dubrovačku pokrajinsku književnost imamo i malo mlađu splitsku čakavsku (s jednim Markom Marulićem!), pa onda još i zadarsku čakavsku (Petar Zoranić) i hvarsku čakavsku (Petar Hektorović, Hanibal Lučić), i dr. Pri tome treba imati u vidu da kada u Europi počinje književno stvaranje na kakvu dijalektu, ne nastaju odmah djela literarno ravna Marinu Držiću, Maruliću, Zoraniću i drugim spomenutima – iako se koncem XV. stoljeća hrvatska višestoljetna razmjerno homogena čakavsko-crkvenoslavenska glagoljaška pismenost raspala na pokrajinske raznodijalektne, pisci u tim pokrajinskim književnostima ipak su naslijedili intelektualne jezične dosege prethodnih, pol tisućljeća hrvatske pismenosti (apstraktno intelektualno nazivlje i odgovarajuća frazeologija, viša sintaksa i tomu slično).⁶ Hrvatske pokrajinske književnosti odvojene su svojim publikama i svojim različitim štokavskim, čakavskim i kajkavskim dijalektnim osnovama, ali vezane su uz istu intelektualnu podlogu i pisci su im u prilično čestim različitim dodirima.

Jezični izrazi pokrajinskih raznodijalektnih pismenosti, kakvi su prije standardizacije postojali u nekoliko europskih zemalja, ne samo u Hrvatskoj, ne mogu se smatrati standardnim jezicima upravo zbog toga pokrajinskog i raznodijalektnoga karaktera. U XVII. stoljeću umnožava se broj raznih kajkavskih, čakavskih i hrvatskoštokavskih pokrajinskih književnosti, dakle na dijalektima svih triju hrvatskih narječja. Pri tome treba dodati da standardni jezici jednoga etničkoga kolektiva ne moraju bezuvjetno imati samo jednu dijalektnu osnovicu. Iznimno su iz posebnih razloga moguće i dvije teritorijalno odijeljene takve osnovice. Tako su do 70-ih godina XX. stoljeća postojala dva albanska standardna jezika, sjeverni s gegijskom dijalektnom osnovicom i južni s toskijskom.⁷ Još i danas postoje dva armenska stan-

⁵ Mučno mi je i zato što sam u svojoj nedavno objavljenoj knjizi Prvo lice jednine (naslov nije moj!) o raznim pitanjima iz toga tematskoga kruga razložno i razumljivo pisao u više navrata (Matica hrvatska, Biblioteka Vijenac, knj. 7, Zagreb, 2005., 256 str.).

⁶ Ni najstariji romanski standardni jezici (talijanski, francuski) nisu zamišljivi bez uloge intelektualnih podloga srednjovjekovnoga latinizma.

⁷ U posljednja tri desetljeća postoji i stvarno funkcionira samo jedan albanski standardni jezik za sve Albance, u samoj Albaniji i izvan nje, i to s toskijskom dijalektnom osnovicom.

dardna jezika – jedan zapadnoarmenski u iznimno mnogobrojnoj dijaspori i jedan istočno-armenski u samoj Armeniji, s veoma različitim dijalektnim osnovicama, ali sa zajedničkim, intelektualnim naslijeđem staroarmenskoga jezika.

Uz glasovno-gramatičku i pučkorječničku različitost dijalektnih osnovica u pokrajinskim pismenostima nestandardnost njihovih jezičnih izraza određena je i njihovom tematskom ograničenosti. Tako se onda u Hrvatskoj radi o ograničenosti na literarne (pretežno stih, rjeđe pak i scenski izraz) i različite vjerske teme. A bitna je osobina jezične standardnosti polifunkcionalnost (sve struke i ljudske djelatnosti, svojedobna znanost, uredovne službe, eventualni mediji, itd., itd.). Dijalekti hrvatskih pokrajinskih pismenosti gotovo uopće nisu imali pristupa u djelatnosti rezervirane za latinski jezik općenito, poslije na jugu i za talijanski i od XVI. stoljeća za njemački na sjeveru. Stanje se mijenja tek od sredine XVIII. stoljeća – od tada pa do hrvatskoga narodnog preporoda djeluju polifunkcionalno jedan i to razmjerno homogen (čak i u slovoписu) kajkavski izraz na sjeverozapadu i jedan više-manje isti takav novoštokavski u svim ostalim hrvatskim zemljama. Tada se na ta dva hrvatska jezika u procesu standardizacije izdaju najrazličitija djela, nipošto samo vjerska i pučka, već i stručna i znanstvena, i to i humanistička i prirodoslovna, i administrativna, i mnoge gramatike i rječnici, i literarni prijevodi, čak i novine (za francuske vlasti), itd., itd.

To bi uglavnom bilo sve što sam u ovoj prilici želio reći o pojmu jezične standardnosti i o uvjetima za sam status jezične standardnosti, za njezinu prirodu.⁸

Na koncu razgovora o Babićevu prilogu treba se pridružiti njegovu apelu (str. 113) za otkup preostalih 500 komada knjižice Pjesnici Ranjinina zbornika, koju je Matica hrvatska izdala još 1993. (naklada 2000 primjeraka, cijena samo 40 kuna!). Moram se za usporedbu nemara hrvatske publike za jezik i književnost sjetiti priloga poljske književnice Maje Wolny (hrvatski prijevod u Kolu br. 4, 2001.) o knjizi Povelja o stanju poljskoga jezika na prijelazu stoljeća, koju je poljska publika razgrabila u inače velikoj nakladi. No ima li uopće smisla uspoređivati hrvatsko i poljsko zanimanje za materinski jezik.

⁸ Iz prethodnoga se izlaganja ne bi smjelo zaključiti da ja ne cijenim (ili bar podecjenjujem) ulogu pisaca kao što su bili primjerice Ivan Bandulavić i Bartol Kašić, iznimno važni djelatnici hrvatske pismenosti (rad uglavnom u I. polovici XVII. st.), koji su prvi stvarno tresli pokrajinske granice i jezično bili prethodnicima suvremenoga hrvatskog jezičnoga standarda.

Kako bih pak mogao zanemariti činjenicu da je Kašić još u 20-im godinama XVII. stoljeća preveo cijelu Bibliju, a jedna je od sudbonosnih nesreća hrvatske povijesti što ta Biblija nije bila tada tiskana. Da je bila objavljena, hrvatski novoštokavski standardni jezik potjecao bi iz prve polovice XVII. stoljeća, a ne iz sredine XVIII., kako je u stvarnosti (vidi str. 22–25 u knjizi spomenutoj u bilješci 5). I cijela bi hrvatska povijest posljednjih četiriju stoljeća bila drugačija (to jest bolja).

Opsežan prikaz Babićeve knjige iz pera Nataše Bašić zaslužuje svako priznanje i što se tiče iznošenja činjenica i što se tiče stavova o njima. Uz samo nekoliko dodatnih misli objektivan se čitatelj može sa zadovoljstvom složiti s više-manje cijelim tekstom. No što se mene tiče, moram o jednom prikazu iznijeti drugačije mišljenje.

Govoreći o jednoj inače tematski širokoj Babićevoj raspravi iz god. 1971. prikazivačica se osvrće i na Babićevo mišljenje o mojoj knjizi Standardni jezik (Matica hrvatska, 1970.). Tu mi je zamjeren „definiranje hrvatskoga jezika kao varijante hrvatskosrpskoga” (str. 114). I dalje (citat Babića): „Sve bi dakle bilo u redu ... da Brozović ne spominje i treći standardni jezik: hrvatskosrpski, ili kad ga već spominje da jasno kaže kako je to nekonkretan (i apstraktan?). Ali Brozović to ne čini, nego hrvatski i srpski standardni jezik smatra varijantama trećega standardnoga jezika i to posebno dokazuje” (ibid.). Tu se potrebno malo duže zadržati. Mislim da su 1971. mnogi mislili da jest zaista došlo novo doba i da „hrvatsko proljeće” 1971. ne će završiti kao češko „praško proljeće” 1968. Ja pak nisam imao takvih iluzija i bio sam oprezan – znao sam da još nije došlo pravo vrijeme i da prikriveni ali žestoki velikosrbin Stevo Ostojić, dopisnik beogradske Politike, i Stanko Pekeč iz CK, beskompromisni internacionalist, ali prvenstveno protuhrvatski raspoložen⁹, imaju veliku pravu moć i samo čekaju odgovarajući čas. Zato sam se za izdavanje Standardnoga jezika pripremao ne samo onako kako se inače autori pripremaju pred tisak.

Nešto skraćen uvodni prilog iz knjige („Slavenski standardni jezici i usporedna slavistika”) tiskao sam u ruskom prijevodu Nikite Iljiča Tolstoja u časopisu Voprosy jazykoznanija, organu Akademije nauka SSSR, 1. broj 1967. (str. 3–33). Kako je to iznimno ugledan jezikoslovni časopis, taj je moj tekst imao priličan međunarodni odjek i na domaćem je tlu to bez sumnje registrirano. Godine 1970. bila je već pogodna prilika da se izda knjiga na hrvatskome, s tim prilogom i još drugima, i knjiga se pojavila.

Razumije se da prije gotovo četiri desetljeća nisam mogao znati sve što danas znam, a ujedno sam morao za onodobnu slavistiku i kroatistiku (a i za opće jezikoslovlje) taktizirati uzimajući u obzir, s jedne strane, shvaćanja, poglede i uvjerenja budućih čitatelja, s druge pak strane mogućnosti utjecanja na tu publiku i njezinu

⁹ Bilo je, naravno, više „aktivista za jezična pitanja”, ali iz stanovitih obzira spominjem samo Ostojića, koji je napustio Hrvatsku, i pokojnoga Pekeča. Što se pak Pekeča tiče, uvjeren sam da je on na neki način vezan s inteligentnom nepotpuno očuvanom žestokom analizom hrvatskoga rodoljubnog jezikoslovlja, izrađenom u bivšem Republičkom komitetu za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu (krajem 1980. i početkom 1981.). Taj zagonetni anonimni tekst sa žigom CK SKH i oznakom „Strogo pov.” objavljen je na str. 53–119 u knjizi Ante Selaka Taj hrvatski (izd. „Školske novine”, 1992., 354 str.). Tu izvanredno važnu i zanimljivu jedinstvenu knjigu svakako bi valjalo ponovno izdati.

spremnost da prihvati nove ideje. Mislim da je s obiju tih strana knjiga uspjela, doživjela je u kratkome razdoblju 8 recenzija u Hrvatskoj (bar koliko ja znam) i 12 izvan Hrvatske.¹⁰ U svjetlu svih tih činjenica treba razmatrati moju specifičnu knjigu iz 1970., a treba se obazirati na sva shvaćanja u njoj ovako ili onako zastupana.

U ocjeni su od Babićeva teksta iz 1971. (s dodatcima pretiskana 2004.) iznesene zapravo samo dvije zamjerke: upotreba termina „varijanta” za hrvatski standardni jezik i tretiranje hrvatskosrpskoga¹¹ standardnog jezika među jednonacionalnim slavenskim standardnim jezicima. Mislim da su obje te zamjerke neopravdane i da je trebalo iz Babićeve knjige citirati još ponešta. Trebalo je, primjerice, navesti da Babić na str. 24–25 citira rezultate mojih ocjena o kvaliteti „hrvatskosrpskoga” standardnog jezika i hrvatske i srpske varijante (u mojoj knjizi to je str. 54). Tamo sam tvrdio, i to Babić donosi, da je po 15 kriterija ocjenjivanja „hrvatskosrpski” na posljednjem mjestu među slavenskim standardnim jezicima, a njegove varijante, to jest hrvatska i srpska, zauzimaju razmjerno visoka mjesta.

Na istome mjestu Babić donosi i moje ocjene prema skupinama kriterijâ: po načinu formiranja i funkcioniranja (4 kriterija: 1–4) „hrvatskosrpski” je i opet na posljednjem mjestu, a varijante iznad njega, i to ne neposredno; po karakteru osnovice i odnosu prema naciji (5 kriterija: 5–9) „hrvatskosrpski” je i opet na posljednjem mjestu i varijante i opet iznad njega, ne neposredno; tek u posljednjoj skupini kriterija (6 kriterija: 10–15), to jest po odnosu prema drugim standardnim jezicima, „hrvatskosrpski” nije više na posljednjem mjestu, ali obje su varijante i opet iznad njega. Jezikoslovnoj publici iz 1967. i 1970., domaćoj i svjetskoj, to nije bilo lako progutati, ali argumentacija je bila korektna (i stvarna i taktična) i to je sve prošlo.

Prema onomu Babićevu tekstu koji citira N. Bašić tvrdi se da ne govorim o nekonkretnosti (apstraktnosti) „hrvatskosrpskoga” standardnog jezika. No na str. 38. moje knjige izričito stoji, da „nacionalno nehomogen standardni jezik egzistira u principu zapravo samo apstraktno, ali praktički se realizira i u pismu i u govoru gotovo samo u vidu varijanata”. To je rečeno u za one godine razumljivo opreznu stilu, ali je jasno: ako je „hrvatskosrpski” standardni jezik nacionalno nehomogen, što očito jest, onda je apstraktan, a konkretno funkcioniraju samo njegove varijante. Slična (možda izričitija) formulacija nalazi se u mojoj knjizi i na str. 35–36: „Praktički

¹⁰ Recenzije su objavljene u Sloveniji, BiH, Italiji (2 razne recenzije), Češkoj, Ukrajini, SAD (2 razne recenzije), Njemačkoj, Slovačkoj, Srbiji i Rusiji (sve na domaćim jezicima; poredak izlaženja je kronološki). Podatci se prenose iz knjižice izdane u povodu dodjeljivanja nagrade „Stjepan Ivšić” na III. kongresu hrvatskih slavista, Zadar, 2002. (str. 48–49).

¹¹ Naziv *hrvatskosrpski* (i, rjeđe, istoznačno *srpskohrvatski*) upotrebljavao sam koncem 60-ih godina kao postojeći, iako (što sam više puta naglašavao) iz više razloga loš naziv za jedan jezikoslovno potreban pojam u genetskoj lingvistici i sociolingvistici. Poslije sam ga, u 70-im godinama, uz razne nemale neprilike, zamijenio prvo nazivom *standardna novoštokavština* u sociolingvistici, a onda i nazivom *srednjojužnoslavenski* u genetskoj lingvistici.

i principijelno (tj. i pravno), nacionalna varijanta standardnog jezika funkcionira za narod koji je upotrebljava isto onako kao što funkcionira nacionalno homogen jezik za narod koji se njime služi. To znači da se u funkcionalnom i odgovarajućem fenomenološkom smislu mogu u društvu nacionalno homogenih standardnih jezika lakše tretirati varijante onih nehomogenih nego sami nehomogeni standardni jezici.” Zar to nije dovoljno jasno i izričito? I to za 1970.

Varijanta kao pojam potrebna je samo u teorijskom jezikoslovlju i to za klasifikaciju nekih prvenstveno sociolingvističkih činjenica. I ništa više. Istina jest da su jugounitaristi, kad su već morali zbog same znanosti priznati postojanje varijanata kao pojava, pokušali to iskoristiti u unitarističke (zapravo velikosrpske) svrhe. Nevolje nastaju kada u to povjeruju i neki hrvatski rodoljubni jezikoslovci. Isto vrijedi i za čisto znanstvenokabinetski genetskolingvistički pojam dijasistema. Šteta je što jezikoslovna znanost ne napreduje u cjelini u istome ritmu. Tri i pol desetljeća otkako se pojavio Standardni jezik, uz mnoge odjeke u Europi i Americi, dobar dio jezikoslovne profesije nije probavio sve pojmove. No kada uzmemo časopis *Filologija* br. 8 još iz daleke 1978. godine, naći ćemo jedan moj i jedan Katičićev prilog s posve ujednačenim razmjerno novim pojmovljem u dvjema raspravama s prilično sličnom problematikom.¹²

Inače, za kroatistiku i hrvatsko jezikoslovlje u cjelini velik su dobitak i sama knjiga koja obrađuje naše stare i suvremene koštace sa srpskim jezikom i moderne klinčeve s engleskime, i opsežan osvrt prikazivačice na tu knjigu u *Jeziku*. Zato sam se dugo kolebao treba li pisati ovaj tekst. Ali ipak sam morao.

Sažetak

Dalibor Brozović, sveučilišni profesor u miru, Zagreb

UDK 811.163.42-26(091), stručni članak

primljen 3. listopada 2005., prihvaćen za tisak 15. listopada 2005.

On the Beginning of the Croatian Language Standard

This paper discusses the terms of the standard language and the language of literature, the beginning of the Croatian language standard, and the criteria by which this is determined. The author supports the thesis that the Croatian language standard has its beginning in the middle of the 18th century.

¹² Str. 53–66: Dalibor Brozović, „O broju i sastavu članova slavenske jezične zajednice”, i str. 165–180: Radoslav Katičić, „O početku novoštokavskoga hrvatskoga jezičnog standarda, o njegovu položaju u povijesti hrvatskoga književnog jezika i u cjelini standardne novoštokavštine” (poredak autora po abecedi). U objema tim raspravama upotrebljava se već pojam standardne novoštokavštine za ovdje spominjani apstraktni idiom.